

Mindszent Pálos Kolostor – Balatonszemes

Beszámoló

2022-2023 státuszjelentés

A Balatonszemeshez tartozó Barátok erdejében hajdanán állt pálos kolostorhoz köthető események – mint a közelmúltban egyre nagyobb jelentőséggel bíró folyamatok –, bő tíz évre tekintenek vissza. Balatonszemes Önkormányzata ebben az időintervallumban nagy hangsúlyt fektetett a romok megismerésére és az ásatásokhoz kapcsolható szakmai munkák támogatására. A régészek munkájának köszönhetően a leletek évről-évre gyarapodnak, gazdagságukra a velük foglalkozó szakmán túl is felfigyeltek. Az idő előrehaladtával egyre jobban és pontosabban mutatta meg magát, a településünk múltjához alapjaiban tartozó korábbi pálos jelenlét, mely, mint egy fejezet évszázadokig meghatározója volt egész környezetének. Ennek a pálos örökségnek a további sorsa új kérdéseket és turisztikai lehetőségeket vetett fel, ezért Balatonszemes Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a 190/2022.(IX.22) sz. határozatával felhatalmazott a Balatonszemesi Pálos Örökség projekt vezetésére.

Mivel kinevezésem első évét megelőzően már részt vettem a Pálos ásatáshoz tartozó eseményeken, ezért beszámolómban a teljesség igénye érdekében nem tekinthetünk el a sorsfordító 2022-es év év eleji eseményektől sem.

2022

2022. április – Pálos tanösvény átadása és Pálos Agapé 2022

Az év elején pályázati forrásból létrejött tanösvény új elemmel bővítette a látnivalók sorát: a település déli határától (a Bagódombi kemping bejáratától) a kolostorromig tartó szűk 2km hosszú útvonalon, információs táblákon ismerkedhetnek meg a kilátogató turisták a pálos rend és a kolostor történelmével. A romterületet ezután felkeresők száma mintegy megtízszereződött, látványossá vált a gyalogos turizmus megjelenése is. A tanösvény átadására létrehozott Pálos Agapé program hagyományteremtő céllal valósult meg, melyen minden érdeklődőhöz szóló régészeti beszámolók és érdekes, vetített előadások hangoztak el.

2022. május – Pálos Települések X. Országos Találkozója – Martonyiban

A Borsod-Abaúj-Zemplén Vármegyei Martonyiba kaptam meghívást, a Pálos Települések X. Országos találkozására. Sajnos ezt megelőző években Balatonszemes nem képviseltette

magát ezeken a találkozókon, pedig értékes kapcsolatokat szerezve tértem haza, melyek megalapoztak egy júliusi, a projekt szempontjából mérföldkőnek is számító eseményt.

2022. május – Savaria Filmszemle különdíjas alkotása Czigóth Sándor filmje, Barátok a barát dűlőben címmel

A tavalyi Savaria Filmszemlén Czigóth Sándor filmje, különdíjas lett, Barátok a barát dűlőben címmel. Az Ordoszi Napsugár Alapítvány elnöke filmes ember. Az elkészült film több ásatási éven keresztül készült, jó hírnevet szerezve Balatonszemesnek.

2022. nyara – A balatonszemesi pálos kiállítási anyag Esztergomba szállítása a Pázmány Péter Katolikus Egyetemhez

A 2015-ben létrehozott kiállítási anyag a település központjában megtalálható országos műemlékvédelem alatt álló barokk uradalmi magtárban került kialakításra. Ennek az épületnek a tulajdonosa a Bujdosó család. A leletanyag az időközben lejáró együttműködési szerződés miatt nem tudott továbbra ebben az épületben maradni. A Megyei Múzeum részéről a szerződés újrakötésének egyik feltétele, az önkormányzati tulajdonú épület. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem és a Rippl Rónai Múzeum között lévő egyezség alapján az Egyetem – oktatási anyagként – használhatja a helyi leletekből álló gyűjteményt, míg az új kiállítótér meg nem valósul Balatonszemesen, melyre a képviselő testület szóban vállalt kötelezettséget, de a kialakult energia és gazdasági válság a megvalósítás útjában áll egyelőre.

2022. július – Régészeti munka bemutatása

A régészekkel történő sorozatos beszélgetések kapcsán úgy éreztem lépni kell. A koronavírus járvány utáni időszakban, gazdasági válság közepette és a szomszédos háború árnyékában, a nem kedvező feltételek mellett is, érezhető volt, hogy nyílnak lehetőségek. Lehetőségek, melyek után menni kell, dolgozni érte, hiszen Balatonszemes saját arculatának kialakításához elengedhetetlen saját múltja.

Múltjának helyes gondozása, és az ebből kinövő új távlatok és attrakciók kimozdíthatják a déli-part településeinek karaktertelenségeinek sorából. Felismerve tehát a lehetőségeket, azok számbavétele és tervek elkészítése nem volt tovább odázható. A rom feltárási szakaszán túl elő kell készíteni a hasznosulás fázisait is. Ekkor szólítottam meg első ízben a romhoz szorosan kapcsolódó szervezetek döntéshozóit, vezetőit egy találkozásra, melynek alkalmával a régészeti munka is látható volt, hiszen a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara Régészettudományi Intézetének a hallgatói Dr. Végh András tanszékvezető egyetemi docens vezetésével, épp 2022. júliusának első felében, két hétig tartó tanszéki ásatás keretében, régészeti feltárást végeztek a kolostornál.

Az ásatást, a feltárt leleteket egy helyszíni látogatás keretében 2022. július 13-án mutattuk be azon döntéshozók számára, akiknek szerepe lehet a Mindszent kolostor jövőjével kapcsolatos elképzelések kialakításában, illetve, akiknek a saját működési területén, hasonló

pálos kolostorromokkal kapcsolatban a Balatonszemesen szerzett tapasztalatok segítséget jelenthetnek.

A bejárásen részt vett vendégek: Puskás Antal tartományfőnök és Dr. Szentirmay Tamás hivatalvezető a Magyar Pálos Rend részéről, valamint Witzmann Mihály országgyűlési képviselő, az ásatás fővédnöke, Puskás Zoltán, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság akkori igazgatója, Szabó Gábor természetvédelmi őr, Zag Gábor Pécs Megyei Jogú Város alpolgármestere, Dr. Bertók Gábor a pécsi Janus Pannonius Múzeum igazgatója, Rózsa Sándor, az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság osztályvezetője, dr. Turgyán Tamás a Parlamenti Imacsoport főtitkára, és Borza Miklós balatonszemesi plébános. A ásatás helyszínén, a látogatás zárásaként Puskás Antal tartományfőnök a jelenlévőknek és a mintegy 20 régészhallgatónak rövid előadást tartott a pálos szerzetesek mai életéről, illetve kiemelte a pálos régészeti kutatások jelentőségét, és annak szerteágazó lelki, történelmi, kulturális és idegenforgalmi hatásait, majd megköszönte a hallgatók és az oktatók helyszínén végzett lelkes munkáját.

2022. július – Terepszemle a Barátok Erdéjében Fehér István, a SEFAG Zrt. vezérigazgatójával

Vezérigazgató úr a júliusi találkozásra nem tudott eljönni, de néhány nappal később Ő is látogatást tett településünkön. Ez a személyes találkozó lehetőséget adott az emlékhely, illetve a tanösvény megtekintésére, szóba kerülhetett a terület turisztikai hasznosulása. Az erdészettel való szoros együttműködés ez által is tovább erősödhetett.

2022. augusztus – Beszámoló a Balatonszemesi Pálos Örökségről és lehetőségekről a Parlamenti Imacsoport augusztus 20.-i kihelyezett ülésén

Nem sokkal a júliusi találkozásunk után, meghívás érkezett a Parlamenti Imacsoport kihelyezett imaalkalmára, melyen lehetőséget kaptam eddigi eredményeink és későbbi terveink ismertetésére.

2022. szeptember – Kilátófotó

A balatonszemesi erdőből, gyönyörű balatoni panoráma élvezhető. Régóta hangoztatott ötletem után terveim között szerepel, hogy erre a kilátópontra új balatoni kilátó épülhessen. Fotókat készítettem erről a panorámáról, mely a reményeim szerint megvalósuló kilátó teraszáról mutatja meg a környék látnivalóit. Ezt a fotót nagy méretben kinyomtattattam, így segítségemül szolgál különböző helyszíneken, egyeztetéseken szemléltetőül.

2022. szeptember – Balatonszemesi Pálos Örökség projektvezetés

Balatonszemesi Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 190/2022.(IX.22) képviselő-testületi határozata értelmében felhatalmazott, az önkormányzat nevében eljárva vezesse a Balatonszemesi Pálos Örökség projektet.

2022. október – Pécsi pálos látogatás és egyeztetés

Pécsett, a Magyar Pálos Rend kolostorában egyeztetések zajlottak a Rend vezetőségével. A korábbi együttműködési szerződés alapján, ismertettem terveimet, melyek megismerése után a döntéshozók támogatásukról biztosítottak. Ezen a napon volt lehetőségem találkozni Bíró László püspök úrral is, aki pálos ügyekben aktív szerepet vállal.

2022. november – Lengyelországból érkező magasrangú delegáció fogadása (Pálos Rend, Pálos Út, Sziléziai Vajdaság Kulturális Igazgatóság) nemzetközi zarándokút megvalósításának előkészítése

Nemzetközi Pálos zarándokút létrehozásával kapcsolatban Lengyelországból 2 napos látogatás első állomásaként Balatonszemesre magasrangú delegáció érkezett, melyet a Pálos Rend egyik meghatározó személyisége, a krakkói kolostor házfőnöke vezetett, aki a Pálos Rend Kulturális Örökség Ösvénye Alapítvány vezetője is egyben.

A delegációban a Katowicei Megyei Hivatal Kulturális és Turisztikai igazgatója továbbá munkatársai voltak jelen. A balatonszemesi pálos örökség feltárásában kulcsfontosságú szervezetek delegáltjai mellett, természetesen a Magyar Pálos Rend képviselői, Puskás Róbert Antal tartományfőnök atya és dr. Szentirmay Tamás hivatalvezető is részt vettek a találkozón. A tárgyalás témája a közös útkeresés, valamint egy határokon átívelő, uniós pályázati forrásból megvalósuló, jövőbeni zarándokút létrehozása volt, melynek részese és állomása lehet Balatonszemes.

2023

2023. április – Pálos Agapé 2023

2023-ban a korábbi évben útjára bocsátott Pálos Agapé sikertelenül megrendezni, melyen pálos mise is elhangzott. A településen élőkhöz szóló előadások előtt, Czigóth Sándor - Pálos kolostorok c. filmjének premier filmvetítésén is részt vehettek vendégeink. A tavalyi évhez képest nagyobb érdeklődést váltott ki ez a rendezvény.

2023. június – Részvétel és előadás a Pálos Települések XI. Országos Találkozóján Zalacsányban

2023-ban Zalacsány adott otthont a Pálos Települések Országos Találkozójának. Ennek a három napos találkozóknak a fő napjára felkérést kaptam egy balatonszemesi beszámolóra és tervek ismertetésére, melynek nagy örömmel tettem eleget. A szervezők szándéka az volt, hogy az ezen a napon elhangzott előadások inspirálóan hassanak más települések vezetőire, saját pálos hagyatékukkal kapcsolatban.

2023. július – MotorkerékPálosok Balatonszemesen

A Kárpát-medence különböző részeiről érkező motoros zarándoklat résztvevőit fogadhattam július 10-én Balatonszemesen. Vezetőjük Bátor Botond pálos atya az erdélyi Hargitafürdőről, míg Balla Barnabás pálos atya Petőfiszállás-Pálosszentkútról gurult ideig vasparipája nyergén. Az összeszokott, vidám és jó humorú társaság bő egy hetet töltött együtt és keresett fel pálos településeket, emlékhelyeket. Balatonszemesre Zalamerenyéről jöttek, az ottani Pálos Malom megtekintése után. A tanösvény által végigvezetett erdei utat gyalogosan tettük meg. Kiérve kolostor helyszínére az elmúlt időszak régészeti feltárásairól, illetve a kolostor történetéről tartottam beszámolót. A történeti betekintő után Botond atya gondolatai, egy közös ének, és Barnabás atya imája hangzottak el.

2023. július – Terepszemle a Barátok Erdéjében Soltész Miklós államtitkár úrral

Korábbi üzenetváltások és telefonos egyeztetések után örömmel fogadtam államtitkár urat, mivel a szemesi erdőben lévő emlékhelyet is felkerestük. Személyes beszélgetésünk is lehetőséget adott a jövőbeni tervek ismertetéséhez.

2023. július – Kerekasztal beszélgetés meghívott vendégekkel

A tavalyi évhez hasonlóan idén is fontosnak tartottam, hogy a régészeti feltárás okán a helyi pálos örökséget megismertessem olyan szervezetek döntéshozóival és vezetőivel, akik érintettek e korábbi szerzetesi jelenléttel kapcsolatban. Ezért idén kerekasztal beszélgetést szerveztem.

A 2023-as találkozó látványos részét a kolostor régészeti feltárása adta volna, viszont az ásatást vezető szakember a terepmunka startját megelőzően hirtelen kórházba került. Személyét a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészettudományi Intézete nem tudta pár nap alatt pótolni, így az idei feltárás – mely természetesen a pálos emlékhely leglátványosabb eseménye – akkor új időpontra várt.

A kerekasztal beszélgetésre szóló meghívók azzal a nem titkolt céllal kerültek kiküldésre, hogy partnereket, támogatókat keressünk. 2023. július 13-án folytatódhatott tehát nagyobb körben az a beszélgetéssorozat, amely a tavalyi évben indult. A rendezvényre meghívott

vendégek között üdvözölhattük: országgyűlési képviselőnket, az ásatás fővédnökét - Witzmann Mihályt, a Magyar Turisztikai Ügynökség stratégiai megvalósításért felelős vezérigazgató-helyettesét – Suhajda-Molnár Anikót, a Balaton- Nemzeti Park új igazgatóját - Bende Zsoltot és a kíséretében érkező természetvédelmi őrt - Szabó Gábort, a Vallásturisztikai Miniszteri Biztosi Titkárság két munkatársát - Balczó Noémit és Benkóczy Zoltánt, a Pálos Utak koordinátorát - Gadácsi Pétert, valamint természetesen a Magyar Pálos Rend tartományfőnökét - Puskás Antal atyát és dr. Szentirmay Tamást, a tartományfőnöki hivatal vezetőjét.

Az esemény nyitányaként egy történelmi, valamint az elmúlt évek régészeti munkáját, eredményeit összefoglaló előadás tartottam, melyet a jövőbeli tervek ismertetése követett. A beszélgetés során a meghívott vendégek, illetve a helyi érdekeltek a leendő célokról, lehetőségekről és megvalósíthatóságukról cserélhettek gondolatot. A résztvevő döntéshozók mindannyian kifejezték a projekt iránti elköteleződésüket.

2023. július – Terepszemle a Barátok Erdejében Gadácsi Péterrel, a „Pálos Út” koordinátorával

Előzmények: Pálos út néven, újabb zarándokturisztikai fejlesztés nyomán, több útvonalon járhatjuk a természetet Budától a Dunakanyarig, és vehetünk részt lelki utazáson is, ahogy a projekt mottója sugallja: „A természetben a Természetfelettil”. 2022. szeptember 18-án Zambó Péter, az Agrárminisztérium erdőkért és földügyekért felelős államtitkára adta át a pilisi pálos utakat a klastrompusztai pálos templom és kolostor romjainál. A pálos remeték olyan kapoccsá váltak, akik életükkel, példamutatásukkal évszázadokon át, egészen napjainkig felhívják a figyelmünket arra, hogy nem feledkezhetünk meg a mindannyiunk életét meghatározó rendező elvről, a teremtet világ és a teremtő közötti kapcsolatáról. Az Agrárminisztérium támogatásával megvalósult Pálos út példaként állhat Balatonszemes előtt, hisz csak úgy mint a Dunakanyarban itt is egyesíti magában a természeti, a kulturális és a vallási értékek bemutatásának szempontjait. Ezek az útvonalak egyszerre kínálnak lehetőséget a sportos kikapcsolódásra, a lelki elmélyülésre és a kulturális ismeretszerzésre. A 2019 őszén megálmodott Pilisi Pálos Tematikus Út projekt több útvonalból álló hálózatot képez. Járhatunk egy-egy utat önmagában, a szakaszokat összekötve, vagy épp egy-egy rövidebb szakaszon, tetszőlegesen. Az üdvözlőtáblákon, valamint a nagyobb csomópontokban, illetve a pálos örökséget reprezentáló helyszíneken kihelyezett oszlopok minden lényeges tudnivalóval ellátják az úton lévőket. A Magyar Pálos Rend által megvalósított út- és jelzeshálózat kialakításában részt vett a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, a Pilisi Parkerdő Zrt., a Viator Természetjáró és Kulturális Egyesület, valamint az Aktív- és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ. Példa ez arra az összefogásra, amelyet én is szorgalmazok. A jövőt tekintve országosra tervezett pálos utak hálózatának e projekt keretében megvalósított első három útvonala Budapesten és környékén került kialakításra, majd ezt követi a tervezési fázisban lévő Mecsek. Technikailag az állomások kőoszlopain elhelyezett QR kódok, valamint információs táblák segítségével lehet elmélyedni, és kapcsolódni a mindennapokat körülvevő lelki gondolatokhoz. Pálos szellemiségben, virtuális lelki vezetőket is kapva a palosut.hu weboldalon keresztül, vagy akár offline mobilalkalmazással állomásról állomásra járhatjuk az egyedi jelzésekkel ellátott kijelölt

útvonalakat. Az elmélkedések, térképek olvasható formában is letölthetőek, illetve az útvonalakhoz kapcsolódó vezetőfüzet is beszerezhető. Az útvonalhálózat tervezésekor szempont volt a nem vallásos kirándulók megszólítása is, illetve a látványos tájakon futó gyalogos ösvényeken, változatos szakaszok mentén alternatív be- és kilépési pontok biztosítása, figyelembe véve a megközelíthetőséget és a parkolási lehetőségeket.

Gadácsi Péterrel a Pálos Út koordinátorával a korábbi egyeztetéseink után a balatonszemesi erdőben is végigjártuk azokat a helyszíneket, melyekre javaslatot tettem, mint az országos pálos utak ezen szakaszának lehetséges nyomvonalai, megállói, attrakciói.

2023. július – A Bóbita-forrás helyének beazonosítása a Balaton-felvidéki Nemzeti Park szakembereivel

A Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatóját kértem, hogy vizsgáljuk meg a forrás rendbetételének lehetőségeit, melynek kapcsán természetvédelmi őrökkel és a Nemzeti Park szakembereivel többször egyeztettem.

Fontos vizsgálni, hogy a kolostortájban hol lehettek a középkorban és azután is víznyerő helyek. Az élethez elengedhetetlen ivóvíz egyik lehetséges lelőhelye a Bóbita-forrás. Saját felvételeim alapján kijelenthető, hogy 2008-ban – az akkor kitisztított – forrásfoglalás téglával gondosan kirakott műtárgyára, az évek folyamán rácsúszott a fölötte lévő talajréteg. A forrás jelenleg máshol, ettől az objektumtól mintegy 30 m-re próbál a felszínre törni. Ezt a helyet a jelenleg látható friss turistajelzések is tévesen jelölik. Mivel vízhozamáról az elmúlt időszakban nem készült felmérés, a Bóbita-forrás nem ex lege védett, természetvédelmi szempontból nem aggályos az eredeti forrásfoglalás helyreállítása, annak környezetének megtisztítása, azaz a forrás feltárása, karbantartása – szükséges engedélyek rendelkezésre állása mellett – rövid idő alatt, hatékonyan valósulhatna meg.

2023. augusztus – Beszámoló a folyamatban lévő pálos ügyekről a balatonszemesi közmeghallgatáson

Az elmúlt nyáron megtartott közmeghallgatás részeként Polgármester Asszony felkért, hogy számoljak be a pálos ügyekkel kapcsolatban, melynek eleget téve a lakosság és a megjelent érdeklődők hallhatták a kolostoromhoz köthető elképzeléseimet.

2023. szeptember – Terepszemle a Barátok Erdjében Fekete Fruzsínával, Magyar Nemzeti Múzeum

A tényleges régészeti feltárás idei elmaradása kapcsán keresett fel Fekete Fruzsina, a Magyar Nemzeti Múzeum területi megbízottja. Előre egyeztetett időpontban mutattam meg számára a romterületet és a hozzá tartozó erdős tájat, egy következő vizsgálat okán.

2023. szeptember – Műszeres talajvizsgálat a kolostor erdős területén, beleértve a Bóbita-forrást is, Magyar Nemzeti Múzeum

Fekete Fruzsínával történt helyszíni bejárásunk után a Magyar Nemzeti Múzeum szervezésében fémkeresős vizsgálatra kerülhetett sor, melyben a szűkebb kolostorkerten túli erdő – beleértve a forrás környezetének átvizsgálása is – megtörténhetett. Két napon keresztül, 18 szakember pásztázta végig a kijelölt területeket. Szép éremleletek kerültek elő, amelyek arra utalnak, hogy minden korábbi korban látogatott volt a Barátok erdeje.

2023. szeptember – Részvétel a Zalaegerszegen megrendezett Pálos Konferencián

Az idei évben Zalaegerszegen a Mindszentyneumban rendezték A fehér barátok hagyatéka - Pálos Konferenciát, melyen a balatonszemesi eredményekről is szó esett az előadások során. A kétnapos rendezvényen Balatonszemes képviselőjeként voltam jelen. Az érdekes szakmai előadásokon túl a kapcsolatok építésére és ápolására is sor kerülhetett.

2023. október – Mindszent Pálos Kolostor 3D animáció, QR kód kihelyezése az emlékhelynél

Az elmúlt évben bízta meg Balatonszemes Község Képviselő-testülete az Ordoszi Napsugár Alapítvány elnökét, Czigóth Sándort, hogy készítse el azt a néhány perces kisfilmet, amelyben megjelenik a korábbi évek feltárásának eredményeként a pálos templom alapfali rekonstrukciója, valamint az ehhez köthető 3D-s látványvilág.

A végeredmény kikerült a település honlapjára, valamint QR kód formájában az emlékhelynél lévő táblára. A kód okostelefonnal való leolvasása után a 3D animáció és a kis film megjelenik új attrakciót mutatva a kiérkező látogatóknak.

<https://www.balatonszemes.hu/mindszent-palos-kolostor-romterulet-xiv-szazad/>

2023. október – Beszélgetés, tervek ismertetése a Balatonszemesi Fürdőegyesület vezetőségével

Balatonszemes életében és jövője formálásában a helyi fürdőegyesület is fontos partner. Összefoglalót kívántam átadni a pálos hagyatékkal kapcsolatban, valamint a lehetőségeink végiggondolására és tervek ismertetésére helyeztem a hangsúlyt a szervezet vezetőségével történt találkozó alkalmával.

2023. október – Pálos látogatók Balatonszemesen, köztük Bíró László püspök

Nagy örömmel szolgált, hogy a pálos tartományfőnöki hivatal delegációjával fogadhattam Bíró László püspök urat, akivel már Pécsen is módomban volt találkozni. A találkozó részeként

beszámoltam a helyi pálos eredményekről, elképzeléseimről. A Magyar Pálos Rend vezetőségével konstruktív munkát tudunk végezni, igazi partnerekként, ehhez püspök úr észrevételei is szervesen kapcsolódnak.

2023. október – Esti zárandolat Mindenszentek előestéjén a Pálos emlékhelyhez

A 2022-es évben megíúsult ötletemet az idei évben sikerült Borza Miklós atyával karöltve véghezvinni a kedvezőtlen időjárás ellenére is. Az alapötlet az volt, hogy a kolostor névadójának ünnepén egy, a lelkekhez köthető zárandoklatot tarthassunk napnyugta után a szemesi erdőben és a romok felett. A közel két tucat zárandok, elemlámpával a sáros, felázott erdei utakon, gyenge esőben is vállalta a sétát és az együtt töltött időt a sötétbe borult erdőben. Az emlékhely fakeresztjét körbe állva felcsendülhettek a korabeli zsolozsma dallamai, mely meghitté tette az amúgy is megható percek. Az erdő sötétjében a kis kézben tartott lámpások fénye, mint minden-lelkek, Mindenszentek szimbolikájával forrhatott össze. Erre az áhítatos időre az eső is elállt és a romok feletti fák lomkoronáján túl csillagossá vált az ég, reflektálva a mécsesek fényére.

2023. november – Képmás Magazinban megjelenő cikk, interjú

Egy velem készült interjú anyaga kerülhetett be a Képmás Magazinba, mely szélesebb körben is eljuttatta a szemesi régészeti feltárás folyamatait, eredményeit.

2023. november – Nacsa Lőrinc vallásturisztikáért felelős miniszteri biztos és Bende Zsolt BFNP igazgató, valamint dr. Szentirmay Tamás tartományfőnöki hivatalvezető látogatása. Terepszemlével egybekötött egyeztetés képviselői titkárság és természetvédelmi örök bevonásával

Nacsa Lőrinc országgyűlési képviselő, vallásturisztikáért felelős miniszteri biztos a munkatársaival együtt 2023. november 14-én Balatonszemesre látogatott, hogy megismerje a település külterületén található egykori Mindszent pálos kolostorral kapcsolatos **vallásturisztikai lehetőségeket**. A látogatás alkalmával megtekintette a kolostor helyszínére vezető pálos tematikus utat, és az ott kialakított emlékhelyet, valamint a közeli kilátópontot, ahova a tervezett pálos kilátóból az egész Balaton belátható. A bejáráson Bende Zsolt, a Balaton-felvidéki Nemzeti Park igazgatója, és Dr. Szentirmay Tamás, a Magyar Pálos Rend tartományfőnöki hivatalvezetője vettek részt.

A vallásturisztikáért felelős miniszteri biztos a települési látogatása alkalmával arra kért, hogy készítsek összefoglalót a pálos ásatással kapcsolatos további lépésekről. Az képviselő úr kérésének értelmezése során valószínűsíthető, hogy a pálos ásatás kapcsán további intézkedésekre, tevékenységekre van szükség a vallásturizmus területén is. Ez lehet például a pálos ásatás helyszínének turisztikai vonzerővé tételére irányuló fejlesztés, információs központ létrehozása, vagy kulturális programok szervezése a látogatók számára. Az összefoglaló elkészítése során valószínű, hogy részletezni kellene ezeket a

további lépéseket, azok időzítését és végrehajtásuk módját, aminek megkezdéséhez ismételt támogatásokra van szükségem a projekt sikere érdekében.

2023. december – Magyar Nemzeti Múzeum térinformatikai szakembereinek LiDAR technológiás vizsgálata a szemesi erdőről, kolostortájáról

December 4-én a Magyar Nemzeti Múzeum szakemberei a szemesi erdő felett LiDAR technológiás felvételeket készítettek, vizsgálva a pálos kolostor környezetét. A lézeres térképezés precízen rögzítette a terület domborzati viszonyait, segítve ezzel a régészeket az egész kolostortáj – kertek, víznyerő helyek, épített objektumok – és a hajdani úthálózatok feltárásában. Az eredmények alapján további szakmai kutatómunkára van szükség, de ez a lépés részletesebben és pontosabban segíti elő a település múltjához kötődő pálos örökség megismerését.

Összegzés

Az elmúlt évek föld alatti munkájának eredménye olyan mérföldkő lett, amely új perspektívát teremt a településünk számára. Az eddigi eredmények és a folyamatban lévő kutatások alapján bizakodva tekintünk a jövőbe. A kolostor folyamatos feltárása és kutatása továbbra is kiemelt fontosságú lesz a következő években. Célunk, hogy tovább mélyítsük a megértést e kulturális örökség iránt, és megosszuk a közösséggel azt az értékes tudást, amit ez a történelmi helyszín nyújthat. Ennek sikeres megvalósításához azonban szükség van olyan szervezetek, települések és támogatók összefogására, akik valódi elkötelezettséggel szolgálják a projektet.

Meg kell érteni, hogy a Balatonszemesi Pálos Kolostor feltárása egy olyan folyamat, amelynek eredményei nemcsak a múlt iránti tiszteletet és érdeklődést fejezik ki, hanem a jövőbe is mutat. A rom további sorsáról, múltunk gyönyörű kincsének újból és újból értéket tulajdonító szerepéről a jövőben is folytatódnak majd az egyeztetések azzal a céllal, hogy a balatonszemesi pálos örökségnek, ne csak múltja, jelene, de jövője is legyen.

Mellékletek:

számú melléklet: Képes beszámoló a teljesség igénye nélkül

számú melléklet: Balatonszemes, Mindszent Pálos Kolostor - Mérföldkövek

1. számú melléklet: Képes beszámoló a teljesség igénye nélkül



szerezeti látogatás az ásatás helyszínén



régészeti munka bemutatása meghívott vendégeinknek



pálos kerekasztal beszélgetés 2023



pálos kerekasztal beszélgetés 2023



Lengyel pálos vendégek – Nemzetközi Pálos Zarándokút



2023. november – tervek egyeztetése



Bóbita-forrás 2008



Mindszent Pálós Kolostor 3D rekonstrukció



Pálos Agapé 2023 - Pálos mise



tervezett kilátó helyszíni szemle



terepszemle – Nacsa Lőrinc vallásturisztikai miniszeteri biztos, Bende Zsolt BFNP igazgató és dr. Szentirmay Tamás a Magyar Pálos Rend tartományfőnöki hivatal vezetője

2. számú melléklet: Balatonszemes, Mindszent Pálos Kolostor – Mérföldkövek



Történelmi tények és kutatási eredmények, 2012–2023

Előzmények a közelmúltban:

2012 és azt megelőzően

- Ordoszi Napsugár Alapítvány Sebestyén Erzsébet vezetésével keresi a romokat
- Balatonszemesi Mindszent Pálos Kolostorrom helyének feltételezett megtalálása elsőként a '70-es években Guzsik Tamás, illetve Reőthy Ferenc által, majd 2012-ben bizonyíthatóan régészeti szakfelügyelet mellett.
- Fakereszt állítása a romokon és a hely újraszentelése a Pálos Rend képviselőjével és által.

2014

- A romok szakszerű ásatással történő felkutatása és megismerése, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem régészeinek bevonásával 2014-től

2015

- Helyi időszakos kiállítási anyag létrehozatala a régészek által kiemelt leletekből 2015-től.

- Pálos Renddel történő együttműködési keretmegállapodás megkötése 2015-ben.

2016

- Országos Pálos Konferencia Balatonszemesen 2016-ban

2017

- Boldog Özséb szobor avatása.

2019

- Pálos Busz Balatonszemesen, Pálos vándorkiállítás.

2022

- Pálos tanösvény átadása
- Pálos Agapé
- Részvétel a Pálos Települések X. Országos Találkozásán Martonyiban.
- A balatonszemesi pálos kiállítási anyag Esztergomba szállítása a Pázmány Péter Katolikus Egyetemhez.
- Savaria Filmszemle különdíjas alkotása Czigóth Sándor filmje, Barátok a barát dűlőben címmel.
- Régészeti munka bemutatása meghívott vendégeinknek (Puskás Róbert Antal tartományfőnök atya és Szentirmay Tamás tartományfőnöki hivatal vezetője Magyar Pálos Rend, Witzmann Mihály országgyűlési képviselő, Puskás Zoltán igazgató Balaton Felvidéki Nemzeti Park, Szabó Gábor természetvédelmi őr, Rózsa Sándor osztályvezető Aggteleki Nemzeti Park, Zag Gábor alpolgármester Pécs, dr. Turgyán Tamás főtitkár Parlamenti Imacsoport, dr. Bertók Gábor igazgató Janus Pannonius Múzeum.
- Terepszemle a Barátok Erdéjében Fehér Istvánnal a SEFAG Zrt. vezérigazgatójával.
- Beszámoló Balatonszemesi Pálos Örökségről és lehetőségekről a Parlamenti Imacsoport augusztus 20.-i kihelyezett ülésén.
- Kilátófotó készült a Balatonszemesről látható balatoni panorámáról
- Balatonszemesi Pálos Örökség projektvezetés
- Balatonszemes Községi Önkormányzat Képviselő-testületének 190/2022.(IX.22) képviselő-testületi határozata értelmében felhatalmazott, az önkormányzat nevében eljárva vezessem a Balatonszemesi Pálos Örökség projektet.
- Pécsi pálos látogatás és egyeztetés, a Rend vezetőségével

- Lengyelországból érkező magasrangú delegáció fogadása (Pálos Rend, Pálos Út, Sziléziai Vajdaság Kulturális Igazgatóság) nemzetközi zarándokút megvalósításának előkészítése

2023

- 2023 áprilisában megrendezésre került az elmúlt évben hagyományteremtőnek indított második Pálos Agapé.
- Részvétel és előadás a Pálos Települések XI. Országos Találkozóján Zalacsányban.
- Motorkerékpárosok Balatonszemesen, motoros zarándokok az egész Kárpát-medencéből.
- Terepszemle a Barátok Erdjében Soltész Miklós államtitkár úrral.
- Kerekasztal beszélgetés meghívott vendégekkel (Magyar Pálos Rend vezetősége Puskás Róbert Antal tartományfőnök és Szentirmay Tamás hivatalvezető, Nacsa Lőrinc vallásturisztikáért felelős miniszteri biztos titkársága, Witzmann Mihály országgyűlési képviselő, Magyar Turisztikai Ügynökség vezérigazgató helyettese Suhajda-Molnár Anikó, Balaton Felvidéki Nemzeti Park igazgatója Bende Zsolt és Szabó Gábor természetvédelmi őr, helyi vállalkozók, önkormányzati képviselők.
- Terepszemle a Barátok Erdjében Gadácsi Péterrel a Pálos Út koordinátorával.
- A Bóbita-forrás helyének beazonosítása, Balaton Felvidéki Nemzeti Park szakembereivel
- Terepszemle a Barátok Erdjében Fekete Fruzsínával, Magyar Nemzeti Múzeum.
- Műszeres talajvizsgálat a kolostor erdős területén, beleértve a Bóbita-forrást is, Magyar Nemzeti Múzeum.
- Részvétel a Zalaegerszegen megrendezésre kerülő Pálos Konferencián.
- Mindszent Pálos Kolostor 3D animáció, QR kód kihelyezése az emlékhelynél.
- Beszélgetés, tervek ismertetése a Balatonszemesi Fürdőegyesület vezetőségével.
- Pálos látogatók Balatonszemesen, köztük Bíró László püspök.
- Esti zarándoklat Mindenszentek előestéjén a Pálos emlékhelyhez.
- Képmás Magazinban megjelenő cikk, interjú.
- Nacsa Lőrinc vallásturisztikáért felelős miniszteri biztos és Bende Zsolt BFNP igazgató, valamint Szentirmay Tamás tartományfőnöki hivatalvezető látogatása. Terepszemlével egybekötött egyeztetés képviselői titkárság és természetvédelmi őrök bevonásával.

- Magyar Nemzeti Múzeum térinformatikai szakembereinek LIDAR technológiás vizsgálata a szemesi erdőről, kolostortájrról

A Balatonszemes határában fekvő Mindszent pálos kolostor Somogy megye első és máig egyetlen középkori pálos rendháza, amelyet régészeti ásatás tár fel.

Az ásatásokat megelőzte, hogy civil kezdeményezésre 2012 óta kereszt, padok és tabló állításával emlékhely jelzi a kolostor helyszínét.

A 2014 óta minden évben megújuló feltárásokat Balatonszemes Önkormányzata megbízásából a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Régészeti Intézetének tanárai és hallgatói végzik tanszéki ásatás keretében.

Balatonszemes határának dombos, déli részét erdő tölti ki. Ennek neve Barátok, amely az egykori szerzetesekre utal, és igen régi hagyományt tart fenn. A remeték erdejének határait ugyanis már 1325-ben leírták hozzávetőlegesen a maival egyezően. Az erdő, közepén a kolostorral tehát a középkor óta Szemes (később Faluszemes, ma Balatonszemes) birtokához tartozott, és olyan mélyen nyúlt el déli irányba, hogy öt faluval, Ráddal (ma Rádpusztá), Visszel, Csepellyel (ma Nagycsepely), Telekivel és Őszöddel (ma Balatonőszöd) volt határos. A települések mintegy 3-5 kilométer, tehát egy-két órás gyalogút távolságra feküdtek a rendháztól.

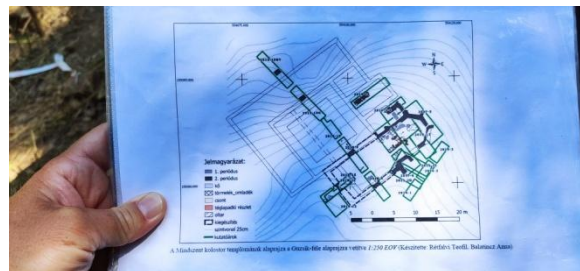
A kolostor eredetéről nem maradtak fenn írásos emlékek. Ahogy az alapítás ideje és körülményei, úgy az alapító személye sem ismert. A legkorábbra keltezett írott forrásainkban felbukkanó nemesek, Viszi Folmár fia Tamás (1323) és Raholcai Jakab fia Tót Lőkös (1325) a már működő kolostor jótevői voltak. A régészeti feltárások eredményei arra vallanak, hogy a remeték a 13. század végén telepedhettek le az erdőben. Ismertté váltak egy kis méretű templom szentélyének, és a hozzá csatlakozó sekrestyének alapfal-maradványai, továbbá egy fa épület részletei.

Az ásatások alapján ma már tudjuk, hogy a remeték korai templomát az 1400-as évek közepén egy nagyméretű, gótikus templom váltotta fel, amelyhez északról csatlakozott a négyszögű kolostorudvart körbezáró rendház. Minderről mára a jó állapotban megőrződött alapfalak, illetve az omladékban feltárt kőfaragványok tanúskodnak. A mintegy 26 méter hosszú templom az országban általánosan elterjedt mintát követte: az egyhajós épületben a szerzetesek által használt szentély alig volt rövidebb a hajónál. A téglából épült falakat kívülről támpillérek támasztották, amelyek közeiben gótikus kőrácsokkal díszített, üvegezett ablakok engedték be a fényt a templom belsejébe. A templom belső terét hálóboltozat fedte. Országosan is ritka emlékeknek számít a templom feltárt alapköve, és az alatta talált éremlelet.

A rendház területe egyelőre még kevésbé kutatott. Figyelemre méltó az északi szárny alatti nagyméretű, 7 méter széles és 24 méter hosszú pincetér.

A pálosok mintegy kétszázötven éven át élhették háborítatlanul szerzetesi életüket, és végezték a hozzájuk forduló környékbeli hívek lelki gondozását. Az 1540-es években a törökök támadásai elől a védhetetlen kolostorból el kellett menekülniük. Az épületek, ha bár

romosan, azonban még sokáig megvoltak. 1744-ben a templom és annak tornya nagyrészt állt, és a rendház falai is embermagasságig emelkedtek. Miután II. József császár 1786-ban a pálos rendet feloszlatta, a romos épületegyüttest lebontották, és az így nyert építőanyagot új épületek – mint például a szőládi plébániatemplom és a balatonszemesi uradalmi magtár – építésére használták fel. Ezen épület országos műemlék védelem alatt álló, barokk, 4 szintes épület. 2015 és 2020 között kiállítás mutatta be a fent megnevezett balatonszemesi magtárban az ásatásokon feltárt egyre gyarapodó leletanyagot.



Jelen állapot:

Erdő borítja ma a kolostor környezetét, jobbra gyertyánnal vegyes tölgyerdő, amely évszázadokkal ezelőtt is jellemző lehetett. Az erdő emberek által kevésbé bolygatott élővilága ma is gazdag, a kolostor környezete pedig különleges védelemben részesül, mivel közvetlen közelében réti sasfészkek találhatók.

Az elmúlt évben (2022) átadott rom-tanösvényt sokan felkeresik, látogatottsága folyamatos. Ennek az útnak a mentén kereshetik fel az érdeklődők a pálos emlékhelyet, a kihelyezett táblákat olvasva megismerhetik a pálos rend és a Mindszent kolostor történetét.

A romok az év nagy részében nem láthatóak a régészeti munka évi két hétre korlátozódik. A közeli, a kolostor halastavát is vélhetően tápláló Bóbita forrás állapota nem kielégítő. A rom a kijelölt sárga turistaút közelében fekszik. Az erdő és az emlékhely környezete nagyon szép, kitűnő adottságokkal rendelkezik.

Társadalmi hasznosulás

Balatonszemesi jövőképe és a múlt kapcsolata:

Lokális, regionális valamint országos és nemzetstratégiai lehetőségek számbavétele és a feladatok megvalósítására irányuló terv előkészítése és gondozása kiugrási potenciával bír.

A megkezdett út és benne a munkafolyamatok további sikeres célba juttatása Balatonszemes Község szempontjából a település arculatának megtalálása is egyben. A Dél-Balaton történelmi, vallási és kulturális központjává fejlődhet, múltja értékeinek megbecsülésével és fejlesztésével. Turisztikai vonzerő szempontból az örökségünk kamatoztatható. A turisztikai időszak kinyújtható, akár új vendégréteg által is. A Magyar Pálos Renddel, valamint a Balaton Felvidéki Nemzeti Parkkal és az erdészettel (SEFAG Zrt.) történő szoros együttműködés a Községnek a közös értékek jövőbeli hasznosulása érdekében elengedhetetlen, és gyümölcsöző lehet.

A továbblépéshez az ásatás folytatása mellett ma már több irányba is érdemes elgondolkodni.

Múzeum:

Az értékes leletanyag bemutatását célszerű lenne a község területén megoldani egy kiállítóhely létrehozásával. Ez válhatná ki a magtárban korábban megtalálható kiállítást. A leletek jelenleg Esztergomban a Pázmány Péter Katolikus Egyetem raktárbázisán vannak elhelyezve. A leletanyag hivatalos gazdája, a kaposvári Rippl Rónai Múzeum elvi szinten támogatja a tervet. A múzeum a feltárt eredmények, kiállítható tárgyak, vagy róluk készült másolatok, képek és videófilmek, dokumentumok bemutatására létrehozott önkormányzati tulajdonú épület lenne tehát. A kiállítás helyben tartása stratégiai fontosságú.



Mindszent Pálos Kolostor romjai:

Terv, hogy a jelenlegi állapotból kimozdítsuk az emlékhelyet és valódi látványosságot adjunk az odaérkezőknek. Mindezt vizuális élményekkel és bővíthető, valamint kapcsolható turisztikai célú projektekkel érhetjük el.

Felmerülhet a templom falainak láthatóvá tétele. Ez a gyakorlatban az alapfalakra történő ráépítéssel kb. 40-60 cm magasságban valósulhatna meg. Az épület kiemelkedhetne a földből, mintegy láthatóvá válna, körüljárhatóvá tenné az objektumot. Az építkezés feltétele szakmailag képzett, pálos romok konzerválásával foglalkozó építész felkérése tanulmányterv készítésére.

A rom, különböző rendezvények, szentmisék helyszínéül is szolgálhatna.

Az emlékhely, mely a tanösvény által nagyobb hangsúlyt kapott, további attrakciókkal gazdagodhat. Az egykori épületről készült digitális 3D rekonstrukció, egy folyamatosan fejleszthető vizuális élményt nyújt majd a kiérkező vendégek részére.



Bóbita-forrás:

További hasznosíthatóság tükrében vizsgálva a helyszínt, nem hagyható figyelmen kívül a közeli Bóbita-forrás (mely vélhetően a kolostor tavát is táplálta). A forrás forrásfoglalással ellátva, illetve helyreállítva akár víznyerő hely is lehet ismét. Szintén turisztikai vonzerővel rendelkezne.

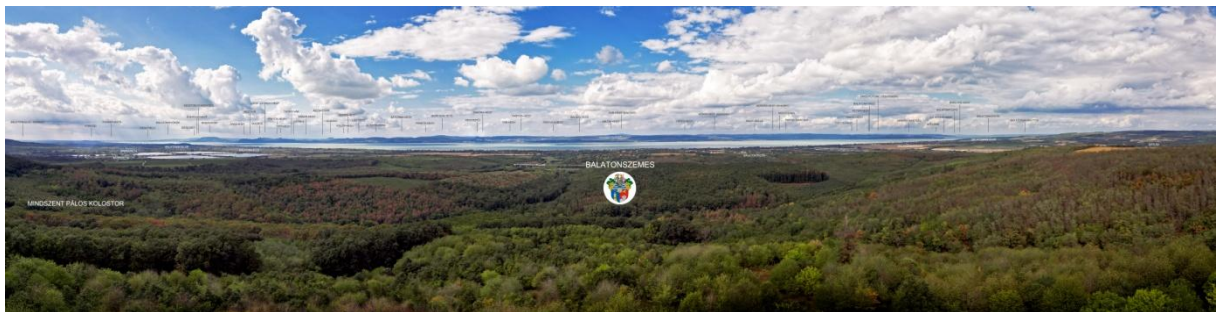
Túra központ:

Komoly turisztikai lehetőség is adott a Mindszent Kolostor körüli középkori templomokkal, és egy közeli középkori végvárral (Fejérkő vára) rendelkező települések túraútvonalakkal való összeköttetésében, akár csillagtúra-szerűen, akár más megoldással.

Kilátó:

További fejlesztési irány lehet egy kilátó építése.

A szemesi erdőben, közel a romokhoz páratlan panorámájú kilátó valósítható meg, mely a Pálos turisztikai attrakcióval együtt igazi siker lehetne. Hasonló látványt láthattak egykor a középkori templom tornyából. A tervezett „Fehér Barát” kilátóból a 77km hosszú Balaton víztükrét csodálhatjuk.



Pálos Rendezvényeink:

- Pálos Agapé
- Élő régészet
- Pálos Szentmise
- Részvétel a Pálos Települések Országos Találkozásán
- Esti zárandolka

Érintettek, érintett szervezetek:

- Balatonszemes Község Önkormányzata
- Magyar Pálos Rend
- Országgyűlési Képviselő
- SEFAG Zrt.
- Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatósága
- Magyar Természetjáró Szövetség
- Somogy Megyei Múzeumok Igazgatósága, Rippl-Rónai Múzeum
- Pázmány Péter Katolikus Egyetem
- Magyar Nemzeti Múzeum
- Magyar Turisztikai Ügynökség
- Civil Régészeti Alap
- Ordoszi Napsugár Alapítvány
- Községi Régészeti Egyesület
- Vízügy
- Vadásztársaságok
- Helyi Értéktár
- Kormányhivatal

Mórocz Viktor

alpolgármester

Balatonszemesi Pálos Örökség projektvezető

2023. december 11.